

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

студент Харченко Т. С.,

доц. Зайцев О. В.

Термін «ліквідність» характеризує легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у грошові кошти. Ліквідність банківської системи є одним із важливих об'єктів управління центральних банків усіх країн світу, що пов'язано з її роллю у функціонуванні банківської системи країни, а також у забезпеченні ефективності монетарної політики. Оптимальний рівень банківської ліквідності є передумовою ефективного виконання своїх функцій як окремим банком, так і всією банківською системою: він зумовлює їх надійність, фінансову стійкість і конкурентоспроможність [1].

Водночас недостатня чи надлишкова ліквідність справляє негативний вплив, який має різноманітні прояви на мікро- та макрорівні. Зокрема, на мікрорівні низька ліквідність банку обмежує його платоспроможність, спричиняє втрату бази клієнтів, їх довіри, що ускладнює залучення депозитних ресурсів і доступ до зовнішніх (недепозитних) джерел фінансування для підтримання ліквідності. Внаслідок цього неминуче виникають фінансові проблеми, знижується прибутковість банку та ефективність його діяльності. Проблеми з ліквідністю можуть перерости у кризу ліквідності, банкрутство та припинення діяльності банку з усіма негативними наслідками для його вкладників, акціонерів та клієнтів [2, 3].

Враховуючи характер тісних взаємозв'язків між банками через ефект доміно криза ліквідності одного банку може поширитися на інші банки, створюючи загрозу дестабілізації всієї банківської системи країни.

Основними структурними елементами ліквідність банківської системи є:

$$Лбс = Орв + Вл (Дл) = Ккр, \quad (1)$$

де Лбс — ліквідність банківської системи, млн. грн.;

Орв — обов'язкові резервні вимоги, млн. грн.;

Вл — вільна ліквідність (резерви) банківської системи, млн. грн.;

Дл — дефіцит ліквідності (резервів) у банківській системі (недостатня

ліквідність), млн. грн;

Ккр — кошти на кореспондентських рахунках у НБУ, млн. грн.

Вільна/недостатня ліквідність розраховується як різниця між обсягами коштів на коррахунках банків у НБУ і необхідною сумою обов'язкових резервів.

$$\text{Вл (Дл)} = \text{Ккр} - \text{Орв}, \quad (2)$$

Вільна ліквідність поділяється на надлишкову (Нл) та оптимальну (Овд) складові. Кількісно розмір надлишкової вільної ліквідності можна визначити як різницю між наявним обсягом вільної ліквідності і рівнем оптимальної вільної ліквідності:

$$\text{Нл} = \text{Вл} - \text{Овл}, \quad (3)$$

де Нл — надлишкова ліквідність банківської системи, млн. грн.;

Вд — вільна ліквідність банківської системи, млн. грн.;

Овл — оптимальна вільна ліквідність банківської системи, млн. грн.

Показник оптимальної ліквідності банківської системи кількісно визначається як перевищення оптимальної вільної ліквідності над обсягом сформованих банками обов'язкових резервних вимог.

$$\text{Ол} = \text{Орв} + \text{Овл}, \quad (4)$$

де Ол — оптимальна ліквідність банківської системи, млн. грн.;

Орв — обсяги обов'язкових резервних вимог, млн. грн.;

Овл — оптимальна вільна ліквідність, млн. грн.

Зважаючи на роль, яку відіграє ліквідність банківської системи щодо макроекономічної збалансованості, важливого значення набуває проблема ефективного управління ліквідністю банківської системи, яке здійснює центральний банк кожної країни. В Україні, незважаючи на значну увагу науковців і практиків до теоретико-методологічних та практичних проблем управління банківською ліквідністю, ці питання в основному розглядаються на рівні окремого банку (тобто на мікрорівні).

Список використаної літератури:

1. Зайцев, О.В. Гроші та кредит : конспект лекцій для студ. спец. 6.030508 "Фінанси і кредит", 6.030504 "Економіка підприємства", 6.030507 "Маркетинг",

6.030601 "Менеджмент і адміністрування" усіх форм навчання / О.В. Зайцев, О.В. Галахова. - Суми : СумДУ, 2009. - 150 с.

2. Нужна, А.В. Особливості розвитку банківської системи в Україні [Текст] / А.В. Нужна, О.В. Зайцев // Економічні проблеми сталого розвитку: тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту присвяченої Дню науки в Україні та 60-річчю СумДУ, 21-25 квітня 2008 р. - Суми: СумДУ, 2008. - Т.2. - С. 159-160.

3. Хоменко, Л.М. Вплив розвитку банківської фінансово-кредитної системи України на довгострокову взаємодію з населенням [Текст]/ Л.М. Хоменко, О.В. Зайцев// Економічні проблеми сталого розвитку: тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту присвяченої Дню науки в Україні та 60-річчю СумДУ, 21-25 квітня 2008 р. — Суми: СумДУ, 2008. — Т.2. — С. 12-13.